

'Az sayıda yetişkin filozof kalmayı başarır'

Brigitte Labbé'nin Paris Sorbone Üniversitesi felsefe profesörlerinden Michel Puech danışmanlığında kaleme aldığı dizi yeni kitaplarla büyüyor. Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara yardımcı olacak temel sorularla kurulmuş kitaplardan oluşan felsefe dizisi, ülkemizde yayımlanmaya başladığı 2006'dan bu yana büyük ilgi gördü. Okullar tarafından en çok önerilen kitaplar arasında yer alan diziyi, bugüne dek on binlerce çocuk okudu. Her birinde farklı bir temel konunun ele alındığı, günlük yaşamda sıkça karşılaştığımız örnek olayların öyküleştirdiği kitaplar, Jacques Azam'ın renkli resimleriyle ve özgün sayfa tasarımlarıyla hem çocuklar hem de öğretmenler ve anne babalar tarafından sevilerek okunuyor. Türkiye'de 2006'dan bu yana yayımlanan, bugün yirmi beş kitaba ulaşan "**Çıtır Çıtır Felsefe**" dizisi, insana ve topluma dair kavramları, bu kavramlara ilişkin soruları ele alıyor. Ama temel bir farkla: Bunu, çocuklar için yapıyor. Fransız yazar **Brigitte Labbé**'nin; iki felsefe profesörü, Michel Puech ve Pierre-François Dupont-Beurier'nin danışmanlığında yazdığı bu kitaplar, çocuklara felsefeyi "anlatmıyor" ama bu kavramları felsefi düşünce yoluyla nasıl irdeleyeceğimizin ipuçlarını veriyor. Dizinin yirmi beşinci kitabı "İnanmak ve Bilmek" bağlamında İstanbul'a gelen, **Eğitimde Edebiyat Semineri**'nin yedincisine konuşmacı olarak katılan ve çocuklarla felsefe sohbetleri gerçekleştiren Brigitte Labbé'yle dizinin yaratım süreci üzerine konuştuk.

□ Özgür ÇINAR

Felsefi düşünceyi çocuklara aktarmak neden geldi aklınıza? - Felsefeyi oldukça geç bir yaşta keşfettim. Hissettiğim hayranlığı öncelikle ve özellikle çocuklarla paylaşmak istedim çünkü çocuklar, o gencecik yaşta zaten bir sorgulama içinde.

Yaşamı, başkalarını ve kendilerini çevreleyen dünyayı sorguluyorlar. Ben de bu (henüz) susturulmamış sorgulamaya, onlara her biri birer "alet çantası" görevi görebilecek felsefe kitapları önererek eşlik etmek istedim.

- Felsefi bakışın çocukların gelişimine nasıl bir katkısı var?

- Felsefe, çocuklarına hayatlarına bir artı katmakla ya da ek bir yarar sağlamakla kalmaz; o hayatı bizzat yaratır aslında. Biçimler, büyütür, geliştirir. Bir ruh gıdasıdır felsefe, aklın soluklanmasıdır. Çocuklar da onlara tüm olasılıkları açan; onları hazır cevaplara, dogmalara, batıl inançlara hapseden kurtaran; tek bir düşünceyle sınırlanmalarını engelleyen bu gıdaya doğal olarak açtır. Yetişkinler değil mi? Sorduğunuz zaman öyledirler. Ama çok azı felsefi sorgulamayla kurulan bu doğal ilişkiyi sürdürür. Az sayıda yetişkin çocukluğundaki gibi filozof kalmayı başarır.

"AMAÇ, BASİTE KAÇMADAN BASİT OLABİLMEK"

- Peki, felsefeyi büyüklere değil de çocuklara anlatmanın esas farkı ne?

- Felsefeyi çocuklar için kaleme almak büyük bir alçakgönüllülük egzersizidir. Büyük sözlere, bilgece ifadelere soyunman; o her şeye kadir bilgin dahilinde konuşman mümkün değil. Karmaşık kavramları, 8-9 yaşındaki bir çocuğun sınırlı sözcük dağarcığıyla anlatmak, kelimesi kelimesine bir uğraşmayı gerektirir.

- Didaktizmden uzak durmak, kavramları "ders vermeden" anlatmak da kolay olmamalı.

- Bu, çok yoğun bir çalışmanın ürünü. Amaç, derinliği, düşüncenin zenginliğini kaybetmeyen

basit bir üslup yakalamak.

Yani basite kaçmadan basit olabilmek. Her cümlede, her sözcükte kendi kendime ilginç ve anlaşılabilir

"Bu konular herkes için zor, yalnızca çocuklar için değil" diyor Labbé.

olup olmadığını soruyorum. Çünkü çocuk affetmez! Eğer metin anlaşılır değilse ilginç değilse bırakır gider.

- Edebiyat klasiklerini de "basitleştiriyorlar." Sizce bu yolla çocuklara edebiyat sevdirebilir mi?

- Bu tip bir basitleştirmenin "olumlu" görülebilecek yanı, bu eserlere ilerleyen yaşlarında hiçbir zaman ulaşamayabilecek çocukların, en azından hayatlarının bir aşamasında onları okuyabilmeleri olabilir. Basitleştirilmiş edebi metinler, bu anlamda belki de "hiç yoktan" iyi. "Olumsuz" yanıysa okurda kalıcı bir tembelleğe yol açabilmesi. Çünkü estetiğe ulaşma, çaba gerektiren bir konu. Uzun tartışmalar gerektiren bir soruna parmak bastınız aslında. Umarım bir gün tekrar söz etme şansımız olur.

- Kitapların oluşum sürecinde çocuklarla nasıl bir iletişime giriyorsunuz?

- Çalışmaya hiçbir zaman çocuklarla başlamıyorum. Bir kitaba, felsefe profesörlerim Michel Puech ve Pierre-François Dupont-Beurier'yle başlıyorum. Bir konu seçiyoruz ve bu konu üzerine bana saatler süren dersler veriyorlar. Kitaplarımız felsefi düşünceyi aktardığı için yazım aşaması da o konuyla ilgili felsefi düşünce bana tamamen aktarıldıktan sonra başlıyor. Kitaplar filozoflardan yola çıkıyor ve çocuklara yöneliyor. Elbette çocuklarla düzenlediğim felsefe buluşmalarında, onların soruları ve argümanları bana, bir sonraki çalışma için fikir verebiliyor. Ama kitapların

oluşum süreci ben, felsefe profesörleri ve yayınevi arasında gerçekleşiyor.

"DOĞRUDAN ÇOCUKLARIN AKLINA HITAP ETMEK İSTİYORDUM"

- Kitapta çizimler de öne çıkıyor. Jacques Azam'la nasıl bir çalışma yürütüyorsunuz?

- Metin, tamamen yazılıp bittikten sonra Jacques Azam'a ulaşıyor. Ona hiçbir öneride bulunmuyor ya da çalışmasına yön vermiyoruz. Metinleri kendi başına okuyor ve onlardan yola çıkarak çiziyor. İllüstrasyonların önce eskizlerini gösteriyor bize. Her desenin üstünde tek tek konuşuyor, ortak bir karara varıyoruz. Elbette, sonuçta illüstrasyonların her biri herkes tarafından kabul edilmiş oluyor.

- Değindiğiniz konular yetişkinler için de zor aslında. Olumsuz tepkilerden korktunuz mu?

- Bu konular herkes için zor, yalnızca çocuklar için değil. Bunlar, yaş olmayan konular aslında. Dolayısıyla onları bir kitabın desteğiyle düşünmek ve konuşmak daha kolay. Kitap, bu tip konularda müthiş bir buluşturucu. O yüzden, olumsuz bir tepki beklediğimi söyleyemem. Bence asıl korkunç olan

ve zorluk yaratan, çocukların hayata dair sorularında çevrelerine ördüğümüz sessizlik. Onları koruduğumu sandığımız bu sessizlik, asıl kaygı duyulması gereken şey. Fikirler dünyasında özgürce dolaşmalarına izin vermek ve bu yolculukta onlara eşlik etmek, hayatlarımızı sağıltır.

- O halde, diziyi büyüklerin de bu kadar seveceğini tahmin etmişiniz...

- Tahmin ettim diyemem çünkü dizinin dünyada üç milyona yakın satmasını kesinlikle beklemiyordum! Yazmaya başladığımda, büyük filozofların düşüncelerini çocuklara uygun bir biçimde ifade edip edemeyeceğimi soruyordum kendime. Başlangıçta, Sorbonne'da felsefe profesörü olan Michel Puech'in verdiği derslerden yola çıkarak iki metin kaleme aldım ve kendime yayıncı aramaya başladım. Bu, hiç de kolay olmadı. Çoğu yayıncı, bu "çok entelektüel" bulduğu yaklaşıma hiç de sıcak bakmadı. Bu konular çocuklara genellikle masallar, öyküler, kahramanlar, hayvanlar aracılığıyla aktarılıyordu. Bense doğrudan çocukların aklına hitap etmek istiyordum. Dolayısıyla yetişkinlerden aldığım ilk tepkiler, çok da umut verici değildi. Ama bugün, ne mutlu ki bunun tam tersi yaşanıyor.

- Felsefi düşünceyi çocuklara aktarmak başlı başına bir mesele. Başka dillere çevrilirken anlam kayıpları yaşanacak diye endişelendiğiniz oldu mu?

- Yazarken, bunları hiç düşünmem. Yalnızca felsefi düşünceye odaklanırım ve yüzümü, beni okuyacak çocuğa çeviririm. Beni ancak ve ancak şu korkutabilir: Yazarken aklımda bir çocuk var: Acaba ben, o çocuğun ilgisini çekebilecek, onu yakalayabilecek miyim? Bu yaptığımın ona bir katkısı olacak mı? Eleştirel düşünceyi oluşturmasını sağlayacak tohumları ekebilecek miyim? ■